Rapport fra prosjektet :

Flerkulturelt fyrverkeri!

Et samarbeid mellom Kultur- og teaterverkstedet Fyret, Norske kvinners sanitetsforening, Extrastiftelsen og Høgskolen i Nesna.

-dans, drama, dialog i flerkulturelt arbeid

Trude Jægtvik, Linda Lysfjord, AnneMeek

Rapport fra prosjektet: Flerkulturelt Fyrverkeri
- dans, dialog og drama i flerkulturelt arbeid

FORORD:

Prosjektet startet opp i oktober 2011 og ble avsluttet i juni 2013. Målgruppe for prosjektet var i utgangpunktet barn, unge og kvinner i mottak, med utvidet seg etter hvert til å inkludere innvandrere fra norskopplæringen i kommune, samt norske deltakere. Virksomhetsfeltet for prosjektet har vært forebyggende arbeid.

Utgangspunkt for prosjektet var å utvikle det flerkulturelle arbeidet på Kultur- og teaterverkstedet FYRET i Sandnessjøen i samarbeid med Alstahaug kommunale mottak. Prosjektet ble ledet av en prosjektgruppe og gjennomført som forprosjekt og hovedprosjektperiode. Forprosjekt vil ble avviklet høsten 2011 med finansiering fra Alstahaug og Leirfjord Kulturskole,Mottaket i Alstahaug og Norsk kulturskoleråd. Extrastiftelsen har finansiert hovedprosjektet som gikk gjennom hele 2012 samt våre 2013.

Pga nødvendig avklaringer vedrørende prosjektledelse og arbeidsgiveransvar, ble oppstarten av hovedprosjektet utsatt, og prosjektet fikk endelig sluttdato 1. juni 2013. Anne Meek ble ansatt som prosjektleder i 20% stilling gjennom Høgskolen i Nesna fra høsten 2012. Fram til da ble prosjekt styrt av prosjektgruppen gjennom fredagsforummøter. Prosjektansvar har ligget hos Høgskolen i Nesna, ved Dag Arild Berg.

Design for gjennomføringen av prosjektet var i alle hovedsak basert på ukentlig kveldsaktivitet ulike grupper av barn, ungdom og kvinner på FYRET .Transport og informasjon var organisert av mottaket. Prosjektledelsen har i tillegg møttes en dag i uka for faglig samarbeid, refleksjon og planlegging.

For å sikre bred kompetanse i prosjektet knyttet vi til oss medarbeidere med ulik helsefaglig bakgrunn. Vi har satt sammen en tverrfaglig prosjektledelse bestående av:

Anne Meek, dosent i drama og teater(prosjektleder)
Trude Jægtvik, Høgskolelektor, avd sykepleierutdanning
Cathrine Egeness, psykomotorisk fysioterapeut
Linda Alexandra Lysfjord, Høgskolelektor i sykepleie
Marte Strandbakken, teaterinstruktør
Tor Helge Allern, professor i drama og teater

Innholdsfortegnelse

FORORD: 1

KORT SAMMENDRAG DDD 2

BAKGRUNN FOR PROSJEKTET OG PROSJEKTETS MÅLSETTING 3

KAP 3 RESULTATER OG PROSJEKTGJENNOMFØRING 10

KAPITTEL 4 13

Oppsummering og konklusjoner/videre planer 13

6.FORVENTEDE RESULTATER OG VIDEREFØRING AV PROSJEKTET 14

SAMMENDRAG .

Prosjektet har hatt som målsetting å skape kontakt mellom mennesker på tvers av språk og kulturell bakgrunn. Gjennom prosjektet vill vibidra til helsegevinst og økt livskvalitet for deltakerne gjennom arbeid med drama, dans og dialog.
Et tydelig og uttalt fokus på identitet og etnisitet kan virke truende på individ som har en uavklart situasjon vedrørende oppholdstillaltelse og bosetting. Prosjektet fokus på kropp og fysisk uttrykk forsterket sannsynligvis opplevelsen av dette ubehaget.

Å bringe deltagerne inn som instruktører i prosjekt bidro til engasjement og jevnbyrdighet i prosjektet.

Ved å fokusere på fellesmenneskelige verdier som empati og barmhjertighet snarere enn kulturspesifikke verdier, klarte vi å samle gruppa.

BAKGRUNN FOR PROSJEKTET OG PROSJEKTETS MÅLSETTING

Kultur – og teaterverkstedet FYRET hadde etter ni års drift nå nærmere 100 aktive barn unge og deres foresatte involvert i sin virksomhet. Til tross for den frivillige foreningens intensjon om å være en flerkulturell arena klarte vi i liten grad å rekruttere deltakere fra det flerkulturelle miljøet i Sandnessjøen. Barn, unge som har deltatt i aktiviteter uteblir av praktiske grunner som transport, språkvansker og økonomi.

Flerkulturelt arbeid er et felt med sammensatte utfordringer. Vi har erfart at vi i noen grad kan styrke denne gruppa gjennom lystbetonte aktiviteter og drama, men vi har også erfaring med at dette kan være mennesker med livserfaring – og kanskje traumer som trenger helsefaglig bistand for å komme videre i livene sine.
Vi har jobbet med utgangpunkt i en fenomenologisk kroppsforståelse som innebærer at vi ser kroppen som sentrum for livserfaring og uttrykk, at vi lærer gjennom kroppen fra livets begynnelse og dette preger våre vaner og væremåter – hele vår identitet. I et rikt og balansert liv mestrer og vokser vi. I ett belastende miljø setter livet seg i musklene i form av spenninger, hemminger, blokkeringer eller smerte – i ytterste dramatiske fall som ett traume i nervesystem og hjerne. Som bilder, assosiasjoner frosset fast og holdt borte fra bevisstheten ved hjelp av muskulatur og pust. Slik kommer dessverre mange asylsøkere til våre mottak

Ved prosjektoppstart var det 180 beboere på asylmottaket i Alstahaug. Av dem er 33 kvinner og 47 barn i aldersgruppen 3-17 år. Mottaket ligger langt fra sentrum, og det er ikke gåavstand på vinterstid for kvinner og barn. Disse gruppene trenger derfor litt ekstra initiativ for å komme seg ut blant andre for å unngå passivitet og isolering.

Vi har videre 504 bosatte innvandrere (inkludert norskfødte med innvandrerforeldre) i Alstahaug (pr 1. januar 2011, SSB), og 14 enslige mindreårige (mellom 12 og 14 år) på Søvik omsorgssenter. Vårt inntrykk er de i liten grad integreres i fritidsaktiviteter i lokalsamfunnet, og det er bakgrunnen for behovet for dette prosjektet. Vi tror det kan være med på å gi mennesker en bedre start på livet i en ny del av verden.

MÅLET MED PROSJEKTET

Prosjektet har hatt som målsetting å skape kontakt mellom mennesker på tvers av språk og kulturell bakgrunn. Gjennom prosjektet vill vibidra til helsegevinst og økt livskvalitet for deltakerne gjennom arbeid med drama, dans og dialog.

FAGLIG INNHOLD

Prosjektet FLERKULTURELT FYRVERKERI omfattet alt flerkulturelt arbeid på FYRET; til sammen 4 grupper.

Vil du være med på Sirkus?
Språkstimulering og sosialisering med drama som metode 1.-4. klasse
Dette kurset skal være bidra til bedre selvtillit gjennom sosialisering og språktrening. Vi ønsker å utvikle metodikk for innlæring av språk og begreper gjennom drama, dans og musikk. Vi jobber med fysiske teaterteknikker og sirkus for å skape kontakt mellom barn og voksne på tvers av språkbarrierer.
STATUS: Gjennomført. Se rapport.

Det var en gang…
Teatergruppe for 5.-10. klasse
I denne gruppa skal vi jobbe med aktiviteter knytta til hjemlandskultur. Målet er å lage en forestilling basert på eventyr og fortellinger fra barnas hjemland.

STATUS: Ble slått sammen med sirkusgruppen. Se rapport.

Dans, drama, dialog:DDD.
Dans og fortellerkveld med kvinnegrupper.
Afrikanske dans, magedans og grunnleggende drama øvelser sosialisering og grounding. Avslutningsvis vil vi arbeide med kommunikasjon og fortellerteknikk. Fortelling er en måte å ta kontroll over egen livssituasjon på. Aktuelle dramapedagogiske metoder var:

- De undertryktes teater
- Improvisasjon
- Fortellerteknikk

STATUS: Gjennomført .Se rapport.

KAP 2 PROSJEKTGJENNOMFØRING METODE

I ettertid ser vi at dans, drama og dialogprosjektet, heretter DDD, utviklet seg i tre ulike faser.

Vi har delt dem inn slik:

Fase 1:	Oppstart og optimisme	(oktober 2011- april 2012)
Fase 2:	Styrking og justering av prosjekt	(april 2012-desember 2012)
Fase 3.	Realiseringsfase	(januar 2013- mai 2013)

2.1 Fase 1 OPPSTART OG OPTIMISME

21 oktober 2011 startet vi opp DDD på kultur og teaterverkstedet FYRET i Sandnessjøen. Vi var 3 kursholder med tverrfaglig bakgrunn fra sykepleie, teater og psykomotorisk fysioterapi. Deltakerne oppstarts kvelden var 3 norske kvinner og 8 kvinner fra Eritrea, Etiopia og Somalia fra mottaket i Sandnessjøen.

Fra Annes log:

> «Vi begynner med å fortelle om hvor vi kommer fra, og setter navnelapper på kartet med knappenåler. Vi drikker te. Dialogen går tregt. Vi oppdager at vi har bare et felles språk- ikke er morsmål for noen av oss. Engelsk.
>
> Vi kommer oss ut på gulvet. Det blir en pangstart med en svært vellykket gjennomføring av oppvarming, dans og dramaøkt. Etter første møte er vi overveldet over hvor lett alt gikk. Utrolig at alt dette var mulig første kveld! For en fantastisk gjeng. Gleder meg til neste gang. ”

Vi gjør oss etter denne kvelden noen tanker om dette med språk og instruksjon. Språk er helt klart en hindring, en kilde til misforståelse og en vei bort fra umiddelbarheten som vi søker. Vi oppmuntrer hverandre til å stole på det å vise med kroppen. Det funker veldig godt i dans- og vi ser også at når vi tør å stole på at kroppen kommuniserer oppstår det øyeblikk som er helt klare, 100 prosent forstått av alle. Et eksempel var volleyballkampen med ballong til ball. Ballongen tvinger oss til å spille i sakte tempo. Jenten kaster seg inn i kampen (alle mot alle) med stor innlevelse. Vi er alle i Olympiademodus, gir alt for alt ballongen ikke skal nå ha gulvet. Vi ler like hjertelig ingen trenger språk for å ta del i denne leken. Her er vi med på samme premisser alle sammen. Ingen nøler.

Neste gang fortsetter vi med dramaøkten. Anne syns det hele hadde gått så bra at hun vil prøve øvelser som krever mer i form av *møter og samhandling* mellom mennesker. Vi eksperimenterer med distanse og nærhet. Vi diskuterte egen adferd i trange rom, som fleks en heis. Det går fint. Vi jobber med enkle speiløvelser der tre og tre blir bedt om å gå over gulvet- så likt som overhodet mulig.

Fra Annes log:

> «Jeg ber dem ”lytte til hverandre med hele kroppen” jeg ser at noen kropper vakler og noterer i iver i loggen at ”noen kropper ikke henger helt sammen”. Jeg vurderer om dette er for utfordrende. Vi jobber nært - skulder mo skulder- en av kvinnene har tydelige problemer. Men på dette tidspunktet er gruppa samlet å tilstede. De er nærværende og herværende både i egen kropp og med tanke på oppmerksomhet på hverandre. Jeg tenker at jeg vil gå over til øvelser som innebærer språk.

> Neste er øvelse en lek med undertekst. Vi prøver å få kontakt på tvers av rommet. Kvinnene jobber to og to. De prøver å få den andre til å snu seg ved hjelp av ulik intonasjon. Navnene våre er veldig forskjellige, og er vanskelige å uttale i utgangspunktet. Øvelsen går litt ulikt hjem hos de forskjellige. Det er helt tydelig at navnene ikke ”sitter” godt nok. Som en sa - jeg kjente hele tiden på at hun hadde misforstått navnet mitt. Enkelte klarer å forklare hva som får dem til å snu seg. Øvelsen er muligens for språkbasert enda. Jeg må bruke språk for å forklare den- og de må bruke språk for å oppsummere den, og den handler om hva språket uttrykker. Har lyst til å bygge videre på den, holde den varm til å kunne bruke som springbrett for mer skuespillerteknisk arbeid. Men jeg har ikke lenger hele gruppa med meg. Navnene er vanskelig - undertekst innebærer en abstrakt bruk av språket som innebærer at det du sier ikke bare er det du sier, men måten du sier det på. Jentene blir utfordret. Vi kommer ikke på det nivået jeg vil. Dessuten - den fordrer en språklig oppsummering. Som de ikke har språklige ferdigheter til å gjennomføre.»

Tredje gang kommer det bare 1 kvinne fra mottaket og en bosatt kvinne med innvandrerbakgrunn. Vi er tre instruktører. Føler oss forvirret. Vi skjønner at noe ikke stemte sist hva var det.

Fjerde gang kommer det ingen!

Anne reiser opp på mottaket og tenker at det har skjedd noe feil med transporten. Treffer en av jentene. Hun sier alle er syke. Jeg vet ikke hva jeg skal tro. Forstår at jeg i hvert fall ikke kan gå fra hybel til hybel. Det er en grunn til at de ikke kommer. På mottaket møter jeg lange tomme ganger med sandaler utenfor hver dør. Fellesrommet er tomt. Inne fra rommene hører tv-stemmer på ulike språk. Jeg lurer på hvorfor jeg ikke heller er hjemme og ser på Dagsrevyen selv.

Cathrine skriver i loggen.

> ”vi diskuterer oppmøte, motivasjon, respons - hvordan responderer deltagerne; er høflige, "gjør som vi sier" - men vi opplever at prosjektet "smuldrer bort", at damene ikke er helt med/motiverte, eller opptatt av andre ting. VI begynner å stille oss spørsmål.
>
> Hvordan har de det, egentlig?
> Hvor godt kjenner de hverandre?
> Vi opplever massive utfordringer i forhold til åpenhet om egen identitet.
> Det er så mye vi ikke vet.»

Det er mørketid og kuldegrader i Sandnessjøen i januar. Vi får tilbakemeldinger om at det er for kaldt for jentene, og bestemmer oss for å flytte øvingene til mottaket. Som ligger 3 km utenfor byen. Det først møtet blir hyggelig. Vi fyller rommet med dans og damer, latter, samtaler og vaffelsteking. Neste gang får vi låne et større fellesrom, men bare en deltaker kommer. Vi er på bar bakke igjen.

2.2 Fase 2 Styrking og justering av prosjekt (april 2012-desember 2012)

Etter noen samtaler der vi vurderer å gi opp prosjektet, kontakter vi norskopplæringen i kommunen. Vi kommer i kontakt med nye potensielle deltakere. Dette er bosatt flyktinger fra flere kommuner som er på norskkurs. Vi spør om det er noen som vil være med å gi dansekurs i danser fra deres land. Vi får tilbud fra flere som for et mindre honorar vil være med som instruktører. VI gjør avtale med en rwandisk og 4 eritreiske unge jenter som vil være instruktører. Stemningen stiger. Vi legger bort tidligere planer og danser. Det kommer flere og flere på øving. På det meste er vi 20. Det er god stemning i prosjektet når vi tar sommerferien i mai 2012, men de som sluttet opp om prosjektet denne vårkvelden ble spredd for mange vinder pga utdanning, jobb, hjemsending og årsaker vi aldri fikk innsyn i.

Når vi starter opp igjen høsten 2012, er vi likevel ved godt mot. Vi starter med dansene, og tenker at vi vil begynne med dramadelen igjen hvis anledningen byr seg. En høstkveld på FYRET har jeg med en dvd med Tigraidans. Jeg tenker på om vi kan klare å rekonstruere en dans fra et område som flere har tilknytning til. Etter kort tid avslutter vi seansen, og jentene går inn på youtube for å vise meg andre danser som de liker og som de ønsker å arbeide med. Instruktørgruppen fra Eritrea velger en Amhara dans. Amhara er en kulturellgruppe som finnes både på Etiopisk og Eritreisk side av grensen. Vi danser Amhara og Rwandisk.- og flere av dem kjenner den fort igjen. Vi bruker flere kvelder på disse dansene, og bruker ikke tid på drama. Plutselig en kveld utspiller det seg et spontant drama hvor en av kvinnene begynner å iscenesette en familiekonflikt basert på tvangsekteskap. Hun deler gruppa opp i to familier og beskriver dramaet der ei ung jente nekter å gifte seg med den som familien hennes velger ut. Diskusjonen går høy- og teaterinstruktøren står måpende på sidelinjen og forstår at gruppa er klar for å gå inn i en ny arbeidsperiode, som foreløpig ikke hadde vært realiserbar. Fortelling.

21. oktober 2012 gjennomfører politiet en razzia på mottaket i Sandnessjøen med 70 politifolk. De går inn i mottaket midt på natten. Rundt 40 personer ble ransaket, pågrepet, eller meddelt forhåndsvarsel om utvisning under aksjonen. Sju personer ble umiddelbart transportert til politiets utledingsinternat på Trandum. Noen av jentene vi har blitt kjent med i prosjektet ser vi aldri igjen. Men vi har stabilitet i ei lita gruppe, og velger å gå videre med prosjektet.

2.3 Fase 3: Realiseringsfase (januar 2013 - mai 2013)

Deltakerne i gruppa består nå av seks utenlandske kvinner (to fra Rwanda, tre fra Eritrea/Etiopia, en fra Iran), fire norske kvinner. Erfaringene så langt hadde gjort det svært tydelig for oss at opplegget videre måtte bygge på at deltakerne selv skulle lære oss danser fra sitt eget land. Vurderingen bak dette har sammenheng med at betydningen av dette ble avgjørende for videreføring av hele prosjektet, det vil si fokuset ble flyttet bort fra personlig identitet og etnisitet, men utgangspunktet ble det ”før-kulturelle mennesket” og etnisitet (se mer om vurderingen bak dette i kapittel 4).

Afrikansk dans fra Rwanda
En dame fra Rwanda viste oss en bryllupsdans fra sitt hjemland. Dette var en dans hun hadde lært som liten og danset mye i oppveksten. Hun delte dansen opp i små sekvenser, og veiledet oss ved å holde fokus på bevegelsene og musikken, og

veiledet ikke så mye språklig. Det var stor forskjell på hvorvidt deltakerne brydde seg om å lære seg detaljer i dansetrinn eller ikke. Instruktøren lot det være slik, og viste ikke noe frustrasjon i forhold til dette. Vi brukte en god del tid på denne dansen. Dansen bærer preg av myke bevegelser, med mye bruk av armer, grunnleggende synkoperte trinn med beina, og noen litt markerte, men myke hoftebevegelser. De første kurskveldene plagdes alle med trinnene, men gleden var stor når man mestret dette. Noen av de andre utenlandske kvinnene mestret aldri trinnene, men det så ikke ut til at de brydde seg så mye om det og fulgte med i dansen med sine egne trinn. Musikken til denne dansen er rolig, harmonisk og ”myk”, noe som igjen kan påvirke klimaet i gruppa. Det var også mye latter underveis gjennom alle kurskveldene. Selv om deltakerne mestrer denne dansen ulikt, virker det som om det var lystbetont å gå i gang med denne dansen når vi møttes. Det var tydelig at instruktøren trivdes veldig godt i sin rolle, hun var avslappet, rolig og det virket som om hun ”blomstret” når hun fikk gå inn i denne rollen som instruktør.

Afrikansk dans fra Eritrea/Etiopia
To kvinner viste oss en dans fra Eritrea som var svært annerledes fra den andre dansen. Rytmen var annerledes og dansen inneholdt ikke så mange trinn. Kroppen skulle bevege seg i markerte grunnbevegelser med skuldrer og hofter i en bestemt rytme. Instruktørene baserte seg på kun ”kroppslig” veiledning, ikke språklig. Musikken og bevegelsene var raske og konsise. Det var morsomt og god stemning, men deltakerne ble fort slitne og andpustne både i skuldre og hofter. Instruktørene var rolige, smilende og svært opptatt av at vi andre skulle lære dette grundig. Vi kledde oss med chiffon-sjal som skulle knyttes på en spesiell både, dette måtte instruktørene hjelpe med.

Det var også interessant å registrere at noen av disse damene hadde et mye mer tilstedeværende uttrykk når hun fikk vise oss denne dansen, og at rwandiske bryllupsdansen kanskje var noe fjernt fra henne.

Orientalsk dans
Kvinnen fra Iran gir uttrykk for at hun ikke har så veldig lyst til å danse afrikansk dans, men heller orientalsk dans. Når vi danser afrikansk dans viser hun ikke så veldig stort engasjement, men deltar og møter opp på alle kurskvelder. Vi valgte derfor å ha litt orientalsk dans også, noe hun var veldig fornøyd med. Dette besto av litt instruksjon om grunntrinn i magedans fra norsk instruktør. Det besto i å være bevisst på ulike deler av kroppen ved hjelp av isolerte bevegelser (hofter eller overkropp), samt få fram betydningen av pusten i tilknytning til øvelsene. Det så ut til å være noe usikkerhet og en del spørrende blikk, men de var mer å tilstede etter hvert. Det var også vanskeligheter mht til språk vedr detaljert instruksjon, alle var veldig konsentrerte, men det er usikkert om de fikk med seg alt. Det så ut til at det var stor variasjon mht til stivhet og bruk av pust. <de siste setningene mer aktuell for fase 1?>

Kvinnen fra Iran avsluttet flere kurskvelder med en oppvisning i orientalsk dans. Det har ikke vært aktuelt at hun skulle være instruktør i magedans på dette kurset, men hun sier at hun ønsker å lære mer magedans. Det ser ut til at de andre deltakerne

liker å lære magedans, men det er helt tydelig at å få danse orientalsk dans betyr noe helt spesielt og positivt for kvinnen fra Iran.

Drama, arbeid med Æsops fabler.

Etter samtaler med førstelektor i sykepleie, Per Kristian Rogghell, blir vi utfordret til å se forbi kulturspesifikke danser og fortellinger og finne fram til materiale som rommer en mer helhetlig tenkning. Han forteller om å arbeide med kristne fortellinger med muslimske studenter, og teaterinstruktør velger ut en tekst fra Æsops fabler og en somalisk tekst om å ta vare på de syke. (Se vedlegg 2 for manus.) Inspirert av det spontane drama som oppstod jobber vi i et samspill mellom forteller og scenisk handling. Det er ufarlig og lystbetont- og flettes sammen med dansene som vi (omsider) har fått på repetoiret. Omsider tar vi bestemmelsen på at vi vil prøve å jobbe oss fram til en liten, åpen forestilling. Vi tar sikte på 8. mars, men blir ikke ferdige. Vi feirer likevel 8.mars med felles lunch og setter ny premieredato til 12. april. Humøret i gruppa stiger ettersom scenografi og kostymer, sminke og lys kommer på plass. Den rwandiske instruktøren er en stabil drivkraft i gruppa-
Og oppmøte er stabilt.

KAP 3 RESULTATER OG PROSJEKTGJENNOMFØRING

3.1 Fase 1

Som beskrevet i kapittel 2, sliter vi med at oppslutningen om prosjektet svinger litt uforutsigbart mellom begeistring og boikott. Heldigvis har vi anledning til å møtes til fredagsforum for å diskutere hvorfor. Hvis ikke er det høyst sannsynlig at prosjektet hadde blitt avsluttet langt tidligere.

Noen kvelder i februar klarer vi å samle ei gruppe til dans og dialog på fellesstua på mottaket – Vi øver innledende trinn og teknikker i magedans med norsk instruktør, og gruppa responderer ulikt – noen fryder seg, noen snakker i nærmest kontinuerlig i mobil, i et hjørne danser en deltaker med knyttede never. Vi prøver enkle dramaøvelser med vekslende hell. Det oppstår enkelte øyeblikk av kontakt og humor, men det er fortsatt en gruppe som trekker i mange retninger. Noen kurskvelder i januar kommer en eller ingen deltakere. Dette faller sammen med at Norge inngår Norge en utleveringsavtale med Etiopia. Hvordan påvirker det prosjektet vårt? Vi leser om en Etiopisk familie i Bergen der faren uttaler:
Kommunikasjonen

> ”Vårt verste mareritt er at de henter oss om natten”

Er ikke dette er virkeligheten for våre damer også? Et perspektiv på prosjektet er Maslows behovspyramide. Maslow hevder at grunnleggende behov som mat og drikke, trygghet og søvn må være på plass før man kan forvente at et individ skal klare å hevde seg høyere i behovspeyramiden der for eksempel selvrealisering befinner seg. Vi har lagt stor vekt på at den enkelte skal finne sitt personliguttrykk, og derigjennom styrke sin identitet, men våre spørsmål har muligens hatt en annen virkning enn den vi ønsket. Etter en samtale med mottaket begynner det å demre for oss at når vi har spurt dem om navn og identitet, om hjemland og yrker om fortellinger fra deres kultur kan det ha virket mot sin hensikt. Vi begynner å forstå at det som var ment som et enkelt utgangpunkt for å bli kjent, kanskje er det

vanskeligste vi kunne ha spurt om. Det er jo ikke alle i et mottak som er de de sier at de er. Identitet er ingen enkel sak i denne sammenhengen. Vi får høre om flyktningers (berettigede)paranoia utløst av oppdagelsen av at enkelte regimer bruker andre flyktninger til å informere om dissidenter. Tankene på et mottak kretser seg ofte om ”positive and negative”
Hvem får bli? Hvem må ut? Av beboerne på korridoren på kvinneavdelinger venter flertallet på hjemsendelse. Hvem kan bebreide noen for ikke å ville dansen når man forberedereder seg på å kunne bli hentet nattestid av politiet?

Vi forstår at vi ikke muligens ikke vil klare å gjennomføre prosjektet med denne målgruppen. De er for utsatt, livene deres er for vanskelige, vi kan ikke møte deres grunnleggende behov for trygget og beskyttelse gjennom dette prosjektet. VI bestemmer oss for å styrke prosjektet gjennom å involvere flere mennesker med litt mer stabil livssituasjon, og inviterer med oss de som ønsker det videre, men bestemmer oss for å styrke prosjektet gjennom å inkludere kvinner som har disse behovene dekket gjennom at de har fått oppholdstillatelse og bosetting.

3.2 Resultater og resultatvurdering. FASE 2

Etter påske 2012 begynte samarbeidet med Voksenopplæringen for å styrke oppslutningen om prosjektet.

Oktober 2012: Politirazzia på mottaket.

DDD Prosjektet startet opp i oktober 2012 med 6 norske og 6 utenlandske kvinner fra mottaket i Alstahaug kommune(opprinnelig fra Somalia, Eritrea, Etiopia og Irak) I tillegg deltok 2 utenlandske kvinner som er bosatt flyktninger, begge fra Eritrea.

KAPITTEL 3 RESULTATER OG RESULTATVURDERING
Fase 3: Realiseringsfase (januar 2013- mai 2013)

DRAMA
Ved å ta fokus bort fra etnisitet, og heller ta utgangpunkt i det ”før-kulturelle mennesket” klarer vi å fjerne presset vi uforvarende hadde plassert på gruppa. Vi har stabilt oppmøte og trivelig kvelder- der alle melder fra hvis de ikke kan møte.

På ”gulvet” der vi arbeider språklig med å gjøre avtaler om regi og bevegelser på scenen, avslører språkvanskene seg. Vi bruker lang tid på korte sekvenser, og etter å ha lagt regi på en scene i en time, kan den gjerne ha smuldret bort ved neste gjennomkjøring. Det er ikke viktig at dette blir en storslått forestilling- men det sceniske arbeidet er konkret og avslører at vi ofte snakker forbi hverandre selv. Manglende felles språk er nå et problem for oss når vi prøver å enes om et uttrykk.

De teatertekniske virkemidlene som kostymer, sminke og lys løfter oss. Høydepunktet blir når den iranske deltakeren endelig får sitt kostyme, en ekte magedansdrakt med magebelte og paljetter. Når hun danser sin solo endrer

kroppsspråket hennes seg fra å være hardt og kantet til å bli mykt og sammenhengende. Hun slipper seg løs og må sies å ha nærmer seg nivået selvrealisering i Maslows pyramide.

KAPITTEL 3 RESULTATER OG RESULTATVURDERING

3.3 Fase 3: Realiseringsfase (januar 2013- mai 2013)

Vi gjorde oss mange erfaringer og vurderinger i fase 1 og 2, som la grunnlaget for prosjekts neste fase. Vi skal nå presentere resultatene og vurderingene fra denne fasen. Vi velger å kalle det ulike funn med påfølgende vurderinger. Vi starter derfor med å gå tilbake til formål og mål med prosjektet:

> Prosjektet skal skape kontakt mellom mennesker med ulik bakgrunn på tvers av språk og kulturell praksis.
>
> Målet er å bidra til helsegevinst og økt livskvalitet gjennom arbeid med drama, dans og dialog.

Vi opplevde at fase 1 og fase 2 viste oss at damene som bodde på mottaket har kompliserte livssituasjoner, og dermed mye å tenke på. Mange har med seg traumer som ikke er bearbeidd, og de snakket mye om hvorvidt de har fått avslag på søknadene sine om oppholdstillatelse. Det er tydelig at de bruker mye energi på å vente på svar, og at følelsene svinger mye. Vi opplever mange som svært bekymret og redd, og kanskje litt fjern. Vi tror at mange er så fokusert på dette at det blir vanskelig for dem å delta på et slikt kurs som er så rettet mot kropp og bevegelse. Merleau-Ponty (1945, 1994) sier at ”Jeg er kroppen min”. I et slikt perspektiv er vi i verden som kropper (Sveen 1997). Vi tenker at et prosjekt som er så nært knyttet opp mot kroppen rett og slett kan bli litt for mye for mange av dem som bor på mottaket og har en veldig usikker livssituasjon. I tillegg kan det også være noen som ønsker å skjule sin identitet av ulike grunner. Fokus på kropp kan kanskje da bli ekstra truende, hvis vi tenker at vi er i verden som kropper. I fase 2 åpnet vi opp for å inkludere bofaste innvandrere, noe som var positive innslag i gruppen. Dette ønsket vi å videreføre også i fase 3. Vi kunne da arbeide videre med formålet med og skal skape kontakt mellom mennesker med ulik bakgrunn på tvers av språk og kulturell praksis.

Hovedfunnet vårt i denne fasen er at ved å fokusere på det før-kulturelle og felles allmennmenneskelige klarer vi mye bedre å få fram et annet klima, trivsel og nærvær fra deltakerne. Det var da mulig å arbeide aktivt med både dans, drama og dialog.

I denne fasen opplevde vi det ikke som vanskelig å få folk til å møte opp. Gjensynsgleden var alltid stor når vi møttes, og en av deltakerne fortalte at når hun sto opp om morgenen visste hun det ble en god dag, fordi hun skulle på Fyret. Hun brukte hele dagen til å forberede seg.
I denne fasen hadde vi også lært oss og ikke å ha et så veldig fastsatt program for kvelden, men heller ha noen punkter som utgangspunkt, og så vurderte vi hvordan det hele utviklet seg. Noen ganger startet vi kurset med en kopp te, andre ganger

ikke, da ville heller folk gå i gang med dansen umiddelbart. Latter og godt humør har vært en rød tråd i denne fasen, og stemningen har vært god. Deltakerne ble ganske godt kjente med hverandre. Det oppstod gradvis en skjør tillit i gruppa.

Bidro dette til helsegevinst og økt livskvalitet?

Vi tror de øyeblikkene med latter og trivsel påvirker både helse og livskvalitet. Kvinnene har selv gitt utrykk for at de likte å bli kjent med norske kvinner. De sier det har gjort dem tryggere i situasjoner der de møter andre norske kvinner de ikke kjenner.

KAPITTEL 4

Oppsummering og konklusjoner/videre planer

Som det fremgår av sammendraget har vi oppsummert at
Et tydelig og uttalt fokus på identitet og etnisitet kan virke truende på individ som har en uavklart situasjon vedrørende oppholdstillatelse og bosetting. Prosjektet fokus på kropp og fysisk uttrykk forsterket sannsynligvis opplevelsen av dette ubehaget.

Å bringe deltagerne inn som instruktører i prosjekt bidro til engasjement og jevnbyrdighet i prosjektet.

Ved å fokusere på fellesmenneskelige verdier som empati og barmhjertighet snarere enn kulturspesifikke verdier, klarte vi å samle gruppa.

RELEVANTE ETISKE BETENKNINGER

Det å skape gode og forutsigbare relasjoner har vært vesentlig i dette prosjektet. Når nå prosjektet avsluttes vil nok flere av deltagerne føle et savn etter kontakte med de andre i prosjektet. En videreføring av prosjektet hadde vært ønskelig, men dersom det skal fungere godt, også for lederne av prosjektet, bør man ha økonomiske rammer til å være to prosjektmedarbeidere, i tillegg til administrativ og økonomisk ansvarlig.

Vi tror likevel at det å høre til i prosjekt, gjennom disse to årene har gitt deltagerne en god erfaring i sitt nye land- som forhåpentligvis vil bidra til en bedre forståelse i møte med Norge og det norske.

Møtet med den andre er sentral og vi støtter oss til den danske filosofen og teologen Løgstrup som sier at:

> ”Den enkelte har aldri med et annet menneske å gjøre uten å holde noe av dette menneskets liv i sine hender. Det kan være svært lite, en forbigående stemning, en oppstemthet en vekker eller får til å visne, en tristhet en forsterker eller letter. Men det kan også være skremmende mye, slik at det

simpelthen er opp til den enkelte om den andre lykkes med livet sitt eller ikke." (Løgstrup 1956, 1991, side 37)

I dette prosjektet har vi møtte mennesker som er svært sårbare, de har sine opplevelser og livserfaringer og skal bli kjent med nye mennesker i et nytt land. Det har vært en lang prosess- mye vanskeligere en først antatt.

5.2 Helse
Helse virker inn på våre liv, men hva det innebærer er det mange ulike oppfatninger av. Noen legger vekt på at det handler om å forebygge sykdom, mens andre fokuserer mer på overskudd i hverdagen og å oppleve dagene som meningsfulle. WHO (1946) sier at

"Helse er ikke frihet fra sykdom og svakhet, men fullstendig fysisk, psykisk og sosialt velvære". (gjengitt i Kristoffersen 2005, side 34)

Det er vel for de fleste en uoppnåelig idealstand, men har vært et viktig skritt for å komme bort fra en sykdomsorientert oppfatning knyttet opp mot helse. Aron Antonovsky, israelsk professor i medisinsk sosiologi, vektlegger faktorer som er helsefremmende:

"En sterk opplevelse av sammenheng fremmer menneskets helse. Denne evnen består av en tendens til å oppleve situasjoner som meningsfulle, forståelige og håndterbare." (gjengitt i Kristoffersen 2005, side 35)

I dette perspektivet vil vi konkludere med at vi- om så for en stakket stund- har bidratt til å gi deltagerne i prosjektet en bedre livskvalitet. Vi ser på prosjektperioden august 2011- mai 2013 som en viktig periode der vi har hevet egen kompetanse innen flerkulturelt arbeid, og vi planlegger å skrive en tverrfaglig artikkel etter endt prosjekt.

6.FORVENTEDE RESULTATER OG VIDEREFØRING AV PROSJEKTET

Vår erfaring er at mange innvandrere sliter med stressrelaterte plager som i verste fall kan føre til alvorlig sykdom. Vi tror at arbeidet med nedstressing, utløp for følelser gjennom dans, drama og dialog vi føre til et lavere spenningsnivå i kroppen noe som er helsefremmende for alle mennesker.
Først og fremst tror vi at prosjektet vil føre til at flere barn og unge vil kunne lykkes bedre sosialt både i skole og fritid etter å ha fått styrket selvtillit gjennom mestring og kontakt med andre. Vi vil gjerne videreføre arbeidet med ungdommene i de ordinære gruppene til FYRET, noe som vil lette deres integreringsprosess.

Referanser:

Allern,TH, Om forholdet mellom Epistemoloi og dramaturgi,
Simone de (1970): Det annet kjønn. Pax forlag, Oslo
Bourdieu P. (1984): Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste. London. Routledge.
Bourdieu P. (1996): Symbolsk makt. Pax Forlag A/S. Oslo.
Engelsrud, G. (2006): Hva er KROPP. Universitetsforlaget, Oslo.
Engelsrud, G. (1993): Kropp og bevegelse i fysioterapi. En start for videre arbeid og utvikling. Artikkel. Trondheim Helsefaghøgskole Fysioterpeutdanningen.
Engelsrud, G. (2005) Bevegelse som utforskning og utfoldelse i Fysioterapeuten 72 (7) ss. 15-19. Norske fysioterapeuters forbund.
Goffman, E. (1971): Relations in Public. New York: Basic Books.
Gretland, A.(2007): Den relasjonelle kroppen, Fagbokforlaget.
Kristoffersen, Nina Jahren (2005): Grunnleggende sykepleie. Bind 1. Gyldendal Norsk Forlag. Oslo.
Løgstrup, K.E (1956, 1991): Den etiske fordring. Cappelen.
Merleau-Ponty, M. (1994): Kroppens fenomenologi. Pax Forlag A/S, Oslo.
NOU: 1999 13: Kvinners helse i Norge
Norsk Fysioterapeutforbund (2008): Om psykiatrisk og psykosomatisk fysioterapi.
Solheim, J. (1998): Den åpne kroppen: om kjønnssymbolikk i moderne kultur. Pax forlag, Oslo.

Vedlegg 1.
RAPPORT FRA PROSJEKTET FLERKULTURELT FYRVERKERI
BARN OG UNGDOM skrevet av Linda Lysfjord.

Innledning

Kultur og Teaterverkstedet Fyret er en frivillig forening som jobber for å bidra til trivsel og livsglede. Fyret utvikler og driver blant annet et teaterfaglig arbeid på oppdrag fra Kulturskolen i Alstahaug og Leirfjord (Kulturskolen for AlLe). Dette samarbeidet har pågått siden 2006. Det har også vært et samarbeid med asylmottaket i Sandnessjøen siden høsten 2010, der barn fra mottaket har deltatt.
I forbindelse med prosjektet Flerkulturelt Fyrverkeri har Fyret, i tillegg til å bruke egne instruktører med høg drama og teaterfaglig kompetanse, knyttet til seg medarbeidere med helsefaglig bakgrunn. Prosjektledelsen er tverrfaglig sammensatt.

Prosjektets formål

Virksomhetsfeltet for prosjektet er forebyggende og helsefremmende arbeid. Målet med prosjektet er å bidra til fysisk og psykisk helsegevinst og økt livskvalitet for fremmedkulturelle gjennom arbeid med drama, dans og dialog. Målgruppe for prosjektet er utsatte grupper som barn, unge og kvinner i mottak.
I prosjektet ønsker vi å bidra til økt livskvalitet gjennom møter mellom mennesker med ulik kulturell og sosial bakgrunn. Gjennom arbeid med dans, drama og dialog vil vi bidra til å løsne på spenninger, skape relasjoner og bidra til integrering på tvers av språk og kulturell praksis. Det er også et mål at Fyret og kulturskolen kan bli bedre arenaer for integrering gjennom å rette spesielle tiltak mot mennesker med flerkulturell bakgrunn.

Prosjektets målgrupper

Prosjektet ble opprinnelig planlagt for tre barnegrupper.

Gruppe 1: **Her kommer jeg**. Musikk dans og drama for barn under 6 år.
Gruppe 2: **Vil du være med på sirkus**. Språkstimulering og sosialisering med drama som metode. 1-4 klasse.
Gruppe 3: **Det var en gang…** Teatergruppe for 5-10 klasse

Her omtales to av barnegruppene (tilsvarende punkt 2. og 3. over)
Gruppe 1, **Her kommer jeg**, ble ikke igangsatt da vi ikke klarte å skaffe instruktør.

Generelt om opplegget

Oppstart: Gruppene startet opp i oktober 2011 og møttes en time en dag i uka. I høstsemesteret hadde vi sju samlinger med avslutning i desember. Vårsemesteret hadde oppstart i januar. Etter planen skulle vi avslutte gruppene i begynnelsen av mars, men måtte holde på litt lengre for å kunne presentere mer ferdige forestillinger. Avslutning ble derfor i slutten av mars med sirkusforestilling der foreldre og søsken var innbudt.

Hver barnegruppe ble instruert av dramapedagog. I tillegg deltok koordinator som helsefagperson. Dessuten hadde vi avtale med Sandnessjøen idrettslag (SIL) gymnastikk og turn (Turngruppa) slik at vi hadde fem turnere som alternerte som instruktører/assistenter med to eller tre turnere i gruppene. I og med målsetningen om å bidra til integrering og sosialt samspill gjennom bruk av drama, ble det å fungere sammen på tvers av etniske forskjeller en klar målsetning. Deltakerne var fra land som Ingusjetia, Kirgisistan, Irak, Iran, Tsjetsjenia, Usbekistan, Kongo, Etiopia og Russland. Med turnjentene fikk barna også noe kontakt med norsk ungdom.

Gruppene møttes fast en gang i uka utenom skolens ferier. I tida før avslutningen hadde vi ekstraøvinger og fellesøvinger fram mot sirkusforestillingen. Denne perioden beskrives i slutten av rapporten.

Antall timer høst 2011: 8 (på grunn av litt sen start)
Antall timer vår 2012: 18
Rest til høst 2012: 19
Til sammen 45 timer

Rapport fra gruppe 1

Kort beskrivelse av gruppe 1

Gruppe 1 tilsvarer gruppen som i prosjektsøknaden kalles "**Vil du være med på sirkus**".
Deltakernes alder: 6-10 år / 1. til 4. klasse.
Antall deltakende barn på øvelsene varierte fra tre til elleve, og det var en del utskiftning underveis.

Øvingenes struktur og progresjon

Introduksjon med fokus på forutsigbarhet, rytme, trygghet, navn.
Eksempel på leker: ballek med navn og tellelek, tell på eget språk, med ball.

Oppvarming med fokus på fart, fysisk utfoldelse og humør, lystbetont lek.
Eksempel på leker: varianter av sisten, katt og mus, haien kommer, stiv heks, ta halen.

Hoveddel: Her hadde vi periodevise fokus.
Konsentrasjonsleker: herming, skyggeboksing, speil og fryse-smelte lek.
Innledende øvelser til sirkusnummer: klovneri, trylleri, sjonglering, vimpeldans.
Imitere dyr: herme bevegelser til forskjellige dyr.

Vi hadde gjennomgående fokus på turnøvelser og samarbeidsøvelser:
Turnøvelser: Rulle med variasjoner, hoppe bukk, balanseøvelser, slå hjul, bygge pyramide.
Samarbeidsøvelser: Parallell rulle, trillebår, pyramide, stollek, usynlig boks.

Avslutning: Fokus på forutsigbarhet, fellesskap, samarbeid. Med gnistlek (send et klem i handa gjennom ringen av barn og se hvor fort man kan gjøre det) og skuldre opp (avspenning)

Observasjoner og spesielle erfaringer

Vi opplevde at vi jobbet med veldig energiske barn som lett ble revet med og som var ivrige på å vise seg fram. ”Se på meg!” var et mye brukt uttrykk, sammen med ”Det klarer jeg også!”. Konkurranseinstinktet var veldig tydelig i alt de gjorde. Konsekvensen ble blant annet at det var vanskelig å få til samarbeid mellom barna, og at de kritiserte og gjorde narr av hverandre. Gruppedynamikken var også veldig påvirket av hvilke barn som var til stede, og påvirket også hva vi fikk gjennomført av planlagte aktiviteter.
De positive konsekvensene var at barna hev seg med i lekene. Men energien kunne lett gå mot kaos. Andre ganger opplevde vi at den gikk mot konsentrasjon og innlevelse. Ved repetisjon over flere økter så vi at enkelte leker ledet mot ukonsentrasjon og kaos, mens andre ga mer konsentrasjon og innlevelse. Vi hadde inntrykk av at frykten for å tape ansikt og konkurranseinstinkt preget barnas deltagelse i leken. Etter hvert som barna forsto reglene for lekene så vi mer samarbeid. I tillegg vektla vi å bruke leker der samarbeid står sentralt. Tendensen til konkurranse og negativ holdning til hverandre, gjorde at noen leker ble vanskelig å gjennomføre. Vi valgte å møte denne situasjonen med leker der samarbeid og oppmerksomhet mot de andre var hovedfokus. Eksempler på slike leker er:

- *Omvendt stollek,* der bare stolene går ut, ikke deltakerne. Til slutt må alle samle seg på en stol. Krever mye samarbeid.
- *Synkron rulle*, to sammen og tre sammen, og etter hverandre. Krever oppmerksomhet mot de andre og samarbeid.

Eventuelle negative holdninger fra barna ble umiddelbart bemerket som uønsket. Ved gjentakelse måtte barnet ta en ”pause” sammen med en av de voksne.

Konklusjon gruppe 1

Aldersmessig hadde gruppa en fin sammensetning. Vi kunne gjennomføre det meste med alle barna. Vi mener at alle barna oppnådde en personlig utvikling gjennom deltakelse i prosjektet, i forhold til motoriske, språklige og sosiale ferdigheter. Vi tror at det å bli møtt med anerkjennelse har hatt en positiv effekt.

Motorisk: Vi så god utvikling og forbedring på rulleøvelser, balanseøvelser, samarbeidsøvelser, speiløvelser. På dette området er det også lett å gi veiledning og anerkjennelse fordi det er så konkret.

Språklig: Språklig varierte barna mye. Vi hadde nyankomne som i utgangspunktet ikke kunne norsk, og andre som har bodd flere år i Norge. Blant de sistnevnte observerte vi at mange hadde dårlig språkforståelse. Begreper, setningsformulering, forståelse, uttrykksevne var varierende. En ekstra effekt av de fysiske øvelsene var at barna fikk styrket språket sitt. Ord ble konkretisert gjennom praktiske og konkrete øvelser som rulle, slå hjul, trylling, pyramide, sjonglering, farger. De hørte ordet, så bevegelsen, og gjorde den selv.
Vi tror at vi gjennom prosjektet har bidratt til styrking av barnas språk- og begrepsutvikling på vårt begrensede område, dramalek og fysisk aktivitet.

Sosialt: Gjennom vårt valgte fokus på oppmerksomhet mot de andre og samarbeid, tror vi at følelsen av å jobbe sammen mot et mål ble tydeligere. Positiv oppmerksomhet mot de andre genererte mer positiv oppmerksomhet og samarbeid som igjen ga barna anerkjennelse.

Gjennom vårt gjennomgående tema, telleleken, der barna talte 1-2-3 på sitt eget språk, oppnådde vi at de fikk anerkjennelse for sin identitet som flerkulturell, men det tok tid å få barna til å uttrykke seg på sitt morsmål. Se oppsummering for gruppe 2 for nærmere beskrivelse.

Ut fra våre observasjoner av barna mener vi å se at de har hatt motorisk, språklig og sosial framgang. De mestrer flere motoriske ferdigheter, de samhandler bedre og viser bedre språkforståelse. Vi tror styrken i dette prosjektet ligger i at barna har opplevd å bli sett, og møtt anerkjennelse for sine ferdigheter.
Med livskvalitet sikter vi til opplevd livskvalitet på individuelt nivå som ikke så lett kan måles med kvantitative verktøy. Vi må derfor basere oss på våre observasjoner av barna. Vi har sett at de har oppnådd bedre ferdigheter motorisk, sosialt og språklig i et anerkjennende miljø. Disse oppnådde ferdighetene kan være verktøy for å oppnå en god opplevd livskvalitet.

Rapport fra gruppe 2

Beskrivelse av gruppe 2

Gruppe 2 tilsvarer gruppen som i prosjektsøknaden kalles ”**Det var en gang...”**
Gruppen hadde i utgangspunktet 8 deltakere i alderen 8-12 år, og av disse var det 3 gutter og 5 jenter. Etter kort tid kom det til en bosatt flyktning, en gutt som var betydelig eldre enn de andre i gruppa. Han deltok fram til jul, og ble deretter med i en ordinær gruppe på Fyret.

Endring

Vi erfarte tidlig at det på grunn av språkproblemer ville blir for vanskelig å satse på eventyr og teater som bærende elementer i øvelsene. Barnas språklige nivå tilsvarte ikke våre forventninger. Vi endret derfor fokus til vektlegging av fysiske øvelser. På bakgrunn av tidligere erfaringer med barn fra asylmottaket de siste to årene visste vi at øvinger og forestillingsarbeid som forutsetter gode språklige kunnskaper kunne bli vanskelig. Vanskelighetene oppstår fordi deltakerne mangler språklige koder for eksempel om norske eventyr, og de var lite villige til å bringe inn egne fortellinger. Derfor ble arbeid med sirkus valgt i år som i fjor, da vi første gang klarte å skape noe i retning en forestilling.

Øvingenes struktur og progresjon

Arbeidet i gruppa ble i samarbeid med SIL turn og gymnastikk lagt opp slik at de tre turnjentene tok oppvarming og første del av øvingen, med vekt på ruller, balanseøvinger, pyramide og andre enkle akrobatiske øvinger. Resten av øvingen ble ledet av dramapedagog, og hadde i tillegg til balanseøvinger også en innretting mot pantomime. Det ble også i en tidlig fase øvet en del på sjonglering. Den siste tiden ble øvingene mer direkte retta inn mot forestillingen, og inneholdt øving på rene sirkusnumre: trylling, akrobatikk.

I den første delen av prosjektet, i perioden fram til jul 2011, ble øvingene preget av utforsking av fysiske aktiviteter som kunne bli relevant for arbeidet med sirkus. Det ble lagt vekt på turnpregete øvelser som ruller forover, slå hjul og balanseøvinger, i tillegg til sjonglering og pantomime.

Disse øvelsene fungerte stort sett tilfredsstillende, men vi merket en usikkerhet hos de eldste barna, dvs. guttene, om hvorvidt dette egentlig var sirkus. Det var en del motstand fra guttene til å gjennomføre planlagte aktiviteter, både pga. fnising og uvilje til å utføre øvelser. Denne uviljen hang for noen av guttenes del sammen med fysiske problemer med utføringen, for eksempel det å klare en rulle forover. Det kan også ha sammenheng med et markeringsbehov som oppstod i forhold til andre i gruppa, på den ene siden den eldre, bosatte, gutten, og på den andre de yngre jentene i gruppa.

Observasjoner og spesielle erfaringer

Vi brukte i perioden før og like etter jul en del tid på å få gruppa til å fungere som gruppe, og insisterte på at alle skulle delta, og at det var vi som bestemte hvordan de skulle delta. I enkelte tilfeller tok vi ut deltakere som fungerte dårlig, og lot dem øve på sjonglering med en annen voksen i et annet rom. Vi var litt reservert mot dette, fordi sjonglering ikke skulle oppfattes som straff, og gikk etter hvert bort fra det.

Motstand mot nye aktiviteter: En av guttene, som ikke fikk til øvelser som rulle forover, påstod han brakk armen, og fikk angivelig store smerte av rulle forover. En annen gang klaget flere gutter over ryggproblemer. Lite tydet på at dette var reelle problemer, og de ble ikke fritatt fra aktivitet. Det kan være uheldig at guttene jobber så mye alene, og i tillegg kan også jentene forsøke å ekskludere eller forsøke å velge bort andre jenter.[1]

Konkurranse og latterliggjøring av hverandre: I perioden før jul var intern rivalisering og konkurranseaspektet tydelig, og kom til uttrykk på flere måter. Det var en del knuffing under innledende øvelser / oppvarming, der noen kom til å støte borti andre, og der noen lo av andre som ikke fikk til å utføre enkeltøvelser. Da vi ble oppmerksomme på dette, jobbet vi for å tone ned konkurransesituasjoner og aksepterte ikke at de lo av hverandre.[2] Vi merket både usikkerhet og sårbarhet hos noen av deltakerne, og kom til at vi etter en nødvendig utforskende fase (fram mot jul), måtte fokusere på det de får til, bidra til å bygge deres selvtillit, og ikke bruke tid på det de ikke er i nærheten av å få til.[3]

Vi har brukt en del balanseøvinger, og som mange andre barn er det også mange av disse barna som ikke liker å ”terpe” eller gjenta ting. Derimot er den lekpregete ”Hund og Hare”, som også inneholder balanseelementer, svært populær. Men konkurransepreget i denne leken gjør også at det å trene balanse ikke uten videre blir bedre. Det å kombinere det lekpregete med det mer ferdighetsorienterte er utfordrende.

Det oppstår en del språklige problem, og vi ser overraskende problem med å involvere deres egen kulturelle bakgrunn i en innledende øvelse der de skal si navnet sitt og telle 1-2-3 på morsmålet sitt. En av guttene sier dette så fort at det ikke er mulig å forstå. Han får hjelp av en av jentene, men gir inntrykk av at han ikke vil. En av guttene ble nærmest oppgitt da vi insisterte på at han skulle si dette så sakte at vi oppfattet det. Vi undres på om dette skyldes at han ikke kan eget språk, eller har lært seg at han bruker sitt morsmål hjemme og ikke i en annens sammenheng, som her på Fyret.

Sosialt samspill**:** Selv om ungene kom fra ulike land, og kanskje med noe forskjellig religiøs bakgrunn, virket det som deres relasjoner var gode. Men på ett område så vi tydelige

[1] Logg THA 24.10.11
[2] Logg THA 24.10.11 og 07.11.11
[3] Logg 22.01.12

kulturelle forskjeller, og det var guttenes svært negative syn på jenter og hva jenter kan. Det er ikke i utgangspunktet forskjellig fra norske ungers syn på motsatt kjønn, men det framstod likevel slik at de hadde mindre sans for likeverd enn det som i alminnelighet preger de gruppene vi ellers jobber med på Fyret.

I arbeid med pyramide forteller guttene hvor mye sterkere de er enn jenter, samtidig som de viker unna for å delta i arbeidet og vil sette seg. En av dem reiste seg midt under arbeidet med pyramiden, slik at jenta som stod på ham falt ned. Er det et problem å bli "underlagt" jenter på denne måten? Instruktøren fortalte dem at de ikke så ut til å ha jentenes styrke, og at de lett fikk vondt i ryggen, og klarte seg dårligere i balanseøvinger enn jentene. De ble med, og fikk nå ros for det de gjorde.[4]

Konklusjon gruppe 2

Sammensetningen av gruppe to med 5 jenter og tre gutter ble utfordrende. Guttene var noe eldre enn jentene, og forsøkte på ulike måter å opptre dominerende. I tillegg var både jenter og gutter preget av gjensidig konkurransementalitet, som i begynnelsen fikk uheldige uttrykk med erting av de som ikke fikk til å utføre øvelser. Ønsket om å konkurrere er ikke i seg selv negativt, og kan fungere produktivt når det fører til et felles ønske om å gjøre ting bedre. Vi gikk derfor over til øvelser som la mer vekt på samarbeid enn konkurranse (som Pyramider), og hadde konkurranser som var mer lekpreget (som Hund og hare).

Arbeidet fram mot forestilling gav arbeidet en ny omdreining, der deltakerne fikk konsentrere seg om det de var flinke til, og slik at de kunne framstå som vinnere under forestillingen. Vi gav hver og en et innslag der de var hovedpersoner, i tillegg til at de kunne delta i fellespreget aktiviteter. Dette lyktes vi med, og det ble laget en forestilling der de fikk vise resultatet av all trening. Det at en voksen var sirkusdirektør og at andre voksne hjalp til med å huske når ungene skulle inn og hva de skulle ha på seg og med seg, gjorde at redselen for å mislykkes var liten, og følelsen av å kunne sine ting ble sterkere.

Generelt om begge gruppene

Som nevnt samlet vi begge gruppene til en felles avsluttende sirkusforestilling. Den siste måneden før forestillingen hadde vi fellesøvinger og ekstraøvinger.

Om sirkusforestillingen

Vi var litt forsiktige med å presentere en sirkusforestilling som mål for gruppene. Vi ville først se om det vi fikk til kunne gi grunnlag for en forestilling.
Prosjektet ble forlenget med tre uker for å kunne lage ei noenlunde fullverdig forestilling, og det ble også mulig for turnjentene å bli med på dette. De siste ukene ble det øvd på enkeltnumre. Noen ganger øvde de to gruppene samla og noen ganger hver for seg.
Til generalprøve samme dag som forestillingen møtte også en av de eldste guttene, som hadde vært borte de tre foregående øvingene. Dette er ikke utypisk, og de som har stort fravær

[4] Logg THA 22.01.12

forventer gjerne at de med selvfølgelighet skal være med i forestillingen. Gutten fikk delta i ett av de numrene han hadde vært med å øve på tidligere.

Vi klarte akkurat en gjennomgang, med Maia L som hjalp til på lys og Ivar H fra Kulturskolen på trommer/perkusjon. En del uklarheter ble løst. Det oppstod kun få problem, og ting som ble ødelagt, ble reparert. Forestillingen begynte ca 18.05, og de ca 20 tilskuere var foreldre og andre fra asylmottaket. Forestillingen ble filmet, og vi ordnet med å vise filmen under premierefesten etterpå.

Forestillinga gikk nærmest utmerket. Det gled godt mellom numrene. Publikum lo, og så ut til å kose seg. En familie hadde påfallende liten kontroll med en av sine yngste, som stadig vandra inn på scenegulvet. Det holdt på å skje et uhell da han nesten fikk en planke mot hodet da balanse på bom ble rigget. Etter forestillingen var det små sjokolader, popkorn og saft til barna, og vi så hele filmen. Det hele varte til ca kl 19.00. Forestillingen var svært vellykket, noen foreldre takket og mange smilte fornøyd. Dette var samtidig avslutningen av vårt prosjekt, som startet høsten 2011.

Konklusjon

Avgjørelsen om å satse på en sirkusforestilling, og å jobbe mer fysisk, var absolutt riktig. Vi brukte ikke alt vi hadde øvet inn. Øvingene ble preget av at noen sluttet, noen hadde varierende oppmøte, og noen var ”trofaste”. Dette gjaldt spesielt guttene. En av guttene flytta til nabobyen, den eldste gutten slutta og begynte i en ordinær gruppe på Fyret, og den tredje var ikke med på de tre siste øvingene. I løpet av perioden med øvinger ble fem av barna i gruppene bosatt, og to av dem flyttet fra kommunen på grunn av dette.

Det å ha med turnjentene var en meget positiv erfaring, og de bidro både som instruktører på øvingene og med et eget nummer på sirkusforestillingen.

Da ungene ble spurt om hvilket land de ville at sirkusdirektøren skulle si de kom fra, ville noen han skulle si det landet de kom fra, andre visste ikke, og noen ville gjerne han skulle si et annet land, som Spania. En av de yngre guttene sa hver gang han ble spurt ”Norge”. En av jentene sa hun ikke visste. På spørsmål om hvilket land mor og far kom fra, og om det var Irak, svarte hun bekreftende, og la til: ”men jeg har aldri bodd der”. Da ble den lille seksårige gutten sitt utsagn en tydelig kommentar om hvor han syntes de hørte hjemme!

Utfordringer i prosjektperioden

Noen foreldre har brukt øvingene til barnepass og/eller et sted å være.

Til tross for at vi har gjort det klart overfor asylmottaket at vi ikke kunne ta imot småsøsken og at vi ikke kunne øve til en forestilling med stadig nye deltakere, så har dette vært et problem, særlig mot slutten av perioden. Det har kommet opp til 9 unger som ikke skulle delta, mange av dem små (dvs. under 6 år), og med stort behov for å agere fysisk. I tillegg har noen av de som skulle øve hatt fravær siste måneden. Det har vært kaotiske øvinger, selv med 2-3 voksne og 2-3 turnjenter til stede.

Barna i den yngste gruppen skulle ha følge av en voksen fra asylmottaket. Dette fungerte bra en stund, men så opplevde vi at flere voksne med yngre barn fulgte med når våre deltakerbarn ble skysset inn til byen. Småsøsken ble etterlatt hos oss mens foreldrene gikk til byen for å handle eller lignende. Dette ble problematisk fordi foreldre og småsøsken opptok plasser i

minibussen slik at de barna som faktisk skulle på øvelse måtte vente på neste tur og derfor kom for sent til øvelsene. I en periode satt de voksne og snakket i mobiltelefon under øvingene. De skjønte at dette var uheldig da de ble gjort oppmerksomme på det. Vi tok opp problemene med asylmottaket og fikk en forbigående bedring. Dette var noe vi flere ganger måtte ta tak i.

Det er mulig at det både hos foreldre og asylmottak er en misforstått holdning til hva vi utretter, og hva en forestilling forutsetter av øving. Det må bli tatt opp på evalueringsmøtet med asylmottaket, der også ledelsen av mottaket bør være med. Et mulig tiltak kan være å gjøre foreldrene mer ansvarlige. Det kan for eksempel gjennomføres et foreldremøte, med tolk, ved oppstart, og foreldre kan ha ansvar for at kun de som skal delta, er med minibussen ned til Fyret.

Hjemlandskultur

Vi gikk bort fra den opprinnelige planen med å jobbe med barnas hjemlandskultur. Dels fordi fokus skiftet fra eventyr til sirkus i gruppe 2, men også fordi vi fant det vanskelig å skulle jobbe med en hjemlandskultur som vi ikke hadde kompetanse på. Vi var heller ikke sikre på foreldrenes holdning til at vi skulle fokusere på dette. I følge NOU 2011:10 er det å forholde seg til hjemlandskultur problematisk på mange måter også for asylsøkere. Vi kan i verste fall gjøre vondt verre med å basere oss på dette i teaterarbeidet med barna.

Vi valgte i stedet å ha fokus på barnas mestringsopplevelse, slik NOU 2011:10 også nevner som gunstig, fordi dette kan forberede barna på en eventuell retur til opprinnelseslandet. Det vil også kunne styrke dem for en eventuell framtid i Norge. Følelse av å mestre gir barna en trygghetsfølelse, en følelse av å klare utfordringer. De har blitt sett og anerkjent for det de kan her.
En av øvelsene våre nevnt over, der barna sier navnet sitt og teller 1-2-3 på sitt morsmål, har imidlertid trekk fra hjemlandskultur. Vi hadde en del startvansker med den da barna vegret seg for å ta i bruk morsmålet. Dette var som nevnt særlig tydelig i gruppen med de eldste barna. Vi tror denne øvelsen til tross for sitt beskjedne omfang, hadde større virkning enn vi forutså. Barna ble oppfordret til å ta i bruk en side ved sin identitet (morsmålet) på en ny arena (den norske) og ble møtt med anerkjennelse. Etter hvert som de ble trygge i oppgaven så vi deres opplevelse av mestring, særlig i gruppen med de yngste barna. Vi tror slike øvelser kan bidra til å styrke og normalisere barnas identitet som flerkulturelle, med en fot i hver kultur.

Konflikter / utfordringer i gruppa

Det var i en periode vanskelig å få gruppen med de eldste barna til å fungere, og det ble spesielt vanskelig etter at en gutt som var bosatt ble med. Han ville heller være med i en ordinær gruppe på Fyret, der han hadde venner, og dette ordnet vi fra nyttår.

Om dette førte til at en av de andre guttene etter hvert slutta, er usikkert. Men da en annen av guttene flytta til nabobyen, var bare en av dem igjen. Han hadde også stort fravær, men kom til forestillingen og ble med på den. Han hadde problem med øvinger der han selv hadde vansker med å prestere. Da han skulle stupe kråke, og ikke fikk det til, sa han at han brakk armen og ville ikke mer.

Ved ett tilfelle ble det observert at ett av barna klippet på seg selv med en saks. Dette ble tatt opp med asylmottaket og barnets skole slik at barnet kunne følges opp videre.

Samarbeidet med SILs turngruppe

Av flere grunner, bl.a. at den ene av dramapedagogene var delvis sykemeldt, var det viktig og nyttig med samarbeid med SILs Turngruppe. De fem turnjentene som deltok på skift som assistenter i gruppe 1 og 2 tok seg av oppvarming og turnrelaterte øvelser, med tanke på å lage enkle, akrobatiske sirkusnumre. De bidro også til større voksen/ungdomskontakt og mulighet til å følge opp enkelte av ungene.

Deres egne forberedelser var ad hoc preget, og det lovede skriftlige opplegget kom aldri skikkelig i gjenge. Ved en mulig videreføring av samarbeidet kan dette bli bedre. Men det kan også være at det mer åpne og utforskende preget som perioden før jul hadde, bidro til en slik stil.

Det er sannsynligvis også nyttig for jentene å få slik erfaring, og dessuten erfare sin idrett og egne ferdigheter i en noe annerledes setting, dvs. som et aspekt ved en annen og mer fortellende type opptreden. Vi håper at dette samarbeidet kan videreføres.

Måloppnåelse

Vi hadde tre mål

- Bidrag til livskvalitet - gjennom møter mellom mennesker med ulik kulturell og sosial bakgrunn.
- Skape relasjoner og bidra til integrering på tvers av språk og kulturell praksis
- Hvordan kan kulturskolen bli en bedre arena for integrering gjennom spesielle tiltak mot flerkulturelle?

Gjennom prosjektet så langt har vi oppnådd erfaring og tanker som vi kan bygge videre på i integreringsarbeidet. Spesielle tiltak trenger ikke nødvendigvis å bety at vi skal samle de flerkulturelle i en egen gruppe. Det spesielle tiltaket kan være å blande flerkulturelle og norske barn for å oppnå en god integreringsprosess. Selv om vi hadde mange nasjonaliteter presentert i gruppene, var det ingen norske barn med bortsett fra turnjentene som var ungdomsskoleelever. Vårt mål om integrering på tvers av språk og kulturell praksis har ikke nådd sitt fulle potensial. Vi tror at det kan styrke integreringsprosessen å åpne gruppene for norske barn, men at vi fordeler plassene slik at vi får et godt blandingsforhold av norske og flerkulturelle barn. Dette vil vi bringe videre til kulturskolen med anmodning om å legge til rette for mer deltagelse fra flerkulturelle barn, blant annet ved å tilby friplasser. Dette fordi vi opplevde at flere foreldre var opptatt av pris på tilbudet, og var redd for at det skulle være for dyrt.

Erfaringer som kan utvikles videre

I forhold til motorikk og motoriske ferdigheter:

Med bakgrunn i våre erfaringer med gruppene tenker vi at det vil være nyttig å kunne observere deltakernes motoriske ferdigheter i lek, for eksempel gjennom å bruke BARS (body awareness rating scale) i oppstarten. På grunnlag av observasjonene kan vi følge opp barna bedre blant annet ved å planlegge mer målrettet i forhold til lek og øvelser som kan styrke motoriske ferdigheter. Vi har samarbeidet med psykomotorisk fysioterapeut i forhold til dette, og vil videreføre dette.

I forhold til språk og språkutvikling:

Vi har vært i kontakt med praktisk pedagogisk tjeneste (PPT) med forespørsel om tverrfaglig samarbeid for å legge til rette for et godt språklig læringsmiljø. Det er viktig for oss å vite hva vi skal være observant på i forhold til språkutvikling, og hvordan vi kan organisere øvelsene for å legge til rette for god språklig stimulering og utvikling.

Hva har vi ikke oppnådd?

Den ene (yngste) gruppa ble ikke igangsatt fra høsten 2011 som planlagt, på grunn av mangel på lærer/instruktør. Ny oppstart vurderes igjen høst 2012.
2. og 3. gruppe har gått som planlagt, men med litt sen oppstart høsten 2011. I 3. gruppe endret vi på innholdet til sirkus i stedet for eventyrteater. Dette ble bestemt da vi så at språket ble en hindring for å lage teater. Vi mente da at barna ville ha bedre nytte av et sirkusopplegg med mer vekt på fysisk aktivitet.

Vi vurderte en periode å invitere barnas skoleklasser, til forestilling, samt å gå ut med en åpen forestilling til kommunens befolkning. På grunn av problemer med oppmøte på øvingene og påfølgende dårlig progresjon, og dermed usikkerhet i forhold til om vi ville klare å nå målet om en sirkusforestilling, valgte vi å gå bort fra disse planene.

Avslutning

Alt i alt opplever vi at prosjektet var vellykket. Vi fikk til en fin sirkusforestilling, ungene var engasjerte og glade, og foreldrene fornøyde. Det oppstod en del konflikter underveis, og noen sider ved relasjonene og enkeltes prestasjoner ble tydelige. Alt i alt har vi oppnådd vårt mål om å bidra til livskvalitet og å anvende drama som redskap for å løsne på spenninger og skape relasjoner. Når det gjelder integrering på tvers av språk og kulturell praksis kunne vi kanskje oppnådd mer dersom vi hadde hatt etnisk norske barn i gruppene.

Litteratur

NOU 2011:10. I velferdsstatens venterom. Mottakstilbudet for asylsøkere. Oslo: Justis – og politidepartementet.

Redegjørelse for bruk av tildelte midler

Finansiering Multikulturell Musikk- og Teatergruppe